

Kitap Gölgesi

Burgaçtaki gençleri cesurca anlatan roman...

Erdo ve Dünya, aynı yaşlarda, bambaşka hayatları olan iki genç. "Yaşamın matematiği onları yan yana getirdiğinde, iki genci birbirine eşit kılacak bir denklem bulunabilecek mi?" sorusunun peşine takılıyoruz ilkin. Sonra bakıyoruz ki ayartan, dağıtan, irkilten yanlarıyla içli dışlı oluverdiğimiz, "uzak" sandığımız yakınlardayız...

□ Mavisel YENER

Malatyalı Erdo öyküleri seviyor. Dinlemeyi, durup düşünmeyi, anlamayı dedesinden dinlediği öykülerle öğrenmiş. O zamanlar ne bilsin yürek keşiği öykülerin kahramanı olacağını. Erdo, çalışıp dersane parası biriktirmek için İstanbul'a gelmiş, şantiyede iş bulmuş fakat Malatya küçük İstanbul büyük... Çalıştığı yerde gökyüzünü engelsiz görebildiği yer neredeyse yok. Bir yanda hasretlik öte yanda yoksulluk dururken onun umudu var. Öğretmeni ona "Ne olursa olsun ipin ucunu bırakmayacaksın!" demiş çünkü. Erdo'nun çocukluk düşü öğretmenlik. Ya lisedeki Emin öğretmeni gibi olacak ya da ilkokuldaki Reyhan öğretmeni gibi. Onlara olan gönül borcunu ödemek için çocuklara el verebilmeyi hayal ediyor. Bakın Erdo nasıl tanıtıyor kendini: "Ben Erdo!" On sekiz yaşında, kalaycı torunu, erken emekli çocuğu! Kente geldim ben, büyük kente! Kentlerin en İstanbul'una! İstanbul'un en ortasına! Gümbürtüler kalesine, yalnızlık çukuruna" (s. 9). İstanbul büyük, Erdo küçük... Onun bozgunlarının süreceği, daha kitabın başında fısıldanıyor: "Reyhan Öğretmen'in ölümü, Erdo'nun ilk gerçek bozgunuydu. Son olmayacaktı" (s.13).

Dünya, kent kültürünü barındıran bir kimlik, Erdo'nun amelelik yaptığı inşaatın sahibi Bezenler Ailesi'nin kızı. Okuduğu bölümü sevmiyor, tek dileği İtalya'da fresk restorasyonu okumak. Dünya, sevdiklerine sadakatle bağlanan biri, bu nedenle ister insan olsun, ister kent, ona güven vermesi önemli. İstanbul'a olan güvenini yitirmiş artık. Onca varsılığın içinde sonsuzca mutsuz Dünya. Babasıyla arası iyi değil. Aslında sabrı erken öğrenmiş bir çocuk o. At binerken geçirdiği kaza nedeniyle sayısız ameliyat geçirmesi, kalça eklemi ve bir femurunun yarıya yakınının protez olması onu bunaltıyor, sürekli terapistte gidiyor. Dev kentin bilinmezleri Erdo'yu ne denli korkutuyorsa, Dünya'yı boğan da o bilinmezlikte sıkışmış hissetmesi.

Erdo ile Dünya'nın hayatlarının birbirine değdiği nok-

Mine Soysal

tada yepyeni açılımlar sağlıyor metin. Farklı kültürlerden gelseler de ikisinin de baskıcı yöntemler karşısında ayrı ayrı başkaldırıları, direnişleri var. Umutları ile umutsuzlukları dengede. Onların iç gerçeklikleri dış dünyada kolayca tanınabilen cinsten değil. İki genç de geleceklerini kurma çabasında ölüm kalım savaşı veriyorlar.

EKMEĞİNİ TAŞTAN ÇIKARANLARA, İŞ KAZALARINDA YAŞAMINI YİTİREN BİNLERCE UNUTULANA

Uzakta, "Edebiyat, çağının en yakın tanığıdır" önermesinin iyi örneklerinden biri. "Ülkede artan siyasi gerilimle, yaşadığı kentin sinsice talan edilmişliği arasındaki ilişkiye; İstanbul'u büyük bir şantiyeye çeviren nedenlere kafa yoruyordu" (s. 83). Talan edilen, artık güven vermeyen İstanbul, romanın arka planında dururken, ülkedeki siyasal/ toplumsal olaylar da romanda usulca geziniyor. İşte bir örnek: "...onu akşam Emek Sineması'nın yıkılmasına karşı yapılacak gösteriye katılması için ikna etmeye çalışırken..." (s. 167)

Yoksulluğa, sınıf mücadelesine, ayrımcılığa, Gezi Parkı

direnişine satırlar tanıklık ediyor. Ülkemizin gündeminden hiç eksik olmayan köyden / kasabadan kente göç, gençlerin gelecek kaygısı, iş kazaları gibi konular roman kurgusunda ele alınırken, insanın canını yakan ayrımcılığa da dikkat çekiliyor. Son dönemde özellikle şantiyelerde yaşanan iş kazalarının ardından mı yazıldı bu roman bilmiyorum fakat Türkiye'nin iş kazaları ve işçi ölümleri konusundaki derin yarası üzerinde düşünmenin tam da zamanı! Mine Soysal kitabı "Ekmeğini taştan çıkaranlara, iş kazalarında yaşamını yitiren binlerce unutulana" ithaf ediyor.

Gitgide derinleştirdiğimiz susmalar, "uzak"lıklarımızın habercisi mi? Kitabın adı birkaç farklı düzlemde kitaba soluk veriyor. Romanda, "uzak" sözcüğü bütün anlamlarıyla kapımızı çalıyor, katmerleniyor. Didem Madak'ın dizeleri konuyor omzumuz: "Uzaklar da aşktan anlar bayım." Gidilmesi uzun süren, ırak olan ne varsa roman kahramanlarının yaşamına sızmış. Erdo'nun, Dünya'nın yaşadığı uzaklar bir yana, Dünya'nın annesi ile babasının yüreklerinin uzaklaşması öte yana, ailenin emektarı Kadri'nin elinin yetemediği uzaklıklar bile çok çarpıcı. Kimi zaman da uzak özenir, kaçıp gitmek iyidir uzaklara. Uzakta'nın bize anlattığı insanlar aslında bize uzak değil. İşte tam da bu noktada Erdo ile Dünya'nın yaşamlarının yaklaşması, kesişmesi, uzaklaşması doğal akışta anlatılıyor. Onların birbirleriyle ne denli ayrı hem de aynı olduğunu fark ediyoruz, bir adım daha öteye gidip onlardan biri oluyoruz.

ALİ İSMAİL, ATLAS VE DİĞERLERİ...

Mine Soysal roman kişilerinin çok azını yalınkat kurgulamış. Çoğunun yapısına birden çok nitelik giriyor, onları çok boyutlu tanıyoruz. Ali İsmail, Azra, Erdo'nun analığı Gül gibi etkileyici karakterlerin yanı sıra vurucu bir karakter daha var romanda: Atlas. Atlas, Dünya'nın atı. Atlas'ın romana bıraktığı görünmez iz çok etkileyici. Kapak resminde de gördüğümüz Atlas, muhteşem bir Arap atı. Dünya'yı Gönen yakınlarındaki çiftliğe bağlayan o. Romanın iz bırakan yan kişilerinden biri de Kadri. Aslında Kadri'nin neden anne ile kıza bu denli bağlı olduğu bile romanın tartışılacak damarlarından. Karakterlerin gelişimi, dönüşümü gerçeklik dozunu aşmıyor, bu da düşünce ve heyecanı hep diri tutuyor. Art arda sıralanan küçük sarsıntılarla yürütülen romanın kişilerine neredeyse eşit mesafede durduğumuzu ayırımsamak da ilginç!

Halikarnas Balıkcısı, Jane Austen, Ümit Yaşar Oğuzcan, Sabahattin Ali ufukta bir yerlerden el sallıyorlar meline. 14 yaş üstü okurun rahatlıkla alımlayabileceği kurgu ve dil kullanılmış. Anlatımın duru olduğu kadar vurucu da olması, yazarın yeğlediği üslup ile konunun daha da örtüşmesine neden oluyor. Ustalıkla örülüp dokunmuş bu romanı bitirdiğimizde her şey öncesine göre farklı boyutlara bürünmüş olacak. Uzakta'nın okuru sürükleyip götürüleceği yeri söylemiyorum, merak edin! İy okumalar. ■

www.maviselyener.com